

דיני תשעה באב תשפ"ד

אם חלילה משיח צדקנו לא יגיע עד יום שני בערב

ערב תשעה באב

- א. לא אומרים תחנון בערב ט' באב במנחה, משום שנקרא מועד. אין לטייל בערב ט' באב אחר חצות.
- ב. מחצות היום של ערב ט' באב נוהגים ללמוד רק דברים המותרים ללמוד בט' באב (להלן סעיף כו).
- ג. בסעודה מפסקת אין אוכלים בשר, ולא שני סוגי תבשילים, אלא רק תבשיל אחד. לכן נוהגים לאכול סעודה רגילה לפני מנחה [קטנה] ולאחר מכן מתפללים מנחה ואוכלים סעודה מפסקת.
- ד. נוהגים לאכול בסעודה מפסקת ביצים קשות, כמנהג אבליים בסעודת הבראה, יש שטובלים הביצה באפר.
- ה. ניתן לאכול בסעודה זו לחם, גבינות ומיני פירות וירקות (שאינם מבושלים).
- ו. נוהגים לשבת על הקרקע או על כסא נמוך (לפחות בחלק מ) סעודה זו. אין צריך לחלוץ מנעליו.
- ז. יקפידו שלא יישבו שלשה אנשים יחד, שלא יתחייבו בזימון. אם ישבו בטעות 3 ביחד, לא יזמנו.
- ח. סעודה מפסקת היא סעודת אבילות כ'סעודת הבראה' אבל. לכן חולה או יולדת האוכלים בט' באב חייבים בכל דיניה. וכן ראוי לחנך קטנים שיודעים להתאבל על ירושלים (בגיל 9 לערך), שיאכלו סעודה זו אף שאינם מתענים.
- ט. יש להפסיק לאכול לפני שקיעת החמה (אין צריך להוסיף מבעוד יום). ברהמ"ז יכול לברך לאחר השקיעה.
- י. אם רוצה לאכול לאחר ברהמ"ז, נכון שיתנה על כך [אפילו במחשבה] לפני ברהמ"ז. אם לא התנה, מותר לאכול עד השקיעה. שאר דיני אבילות מותרים עד השקיעה, ואין צורך להתנות עליהם.

אכילה ושתייה בתשעה באב

- א. כולם חייבים בתענית. מעוברת תשאל רב. חולה שנפל למשכב, שיש לו 38 מעלות חום או שאינו מתפקד, וכן מי שחש כאבי ראש שעלולים להתפתח למיגרנה פטורים מהצום.
- ב. מי שכעת אינו חולה, אך לוקח תרופות לדילול דם וכיו"ב וצריך לאכול או לשתות, מותר לו לאכול ולשתות בט' באב. ורשאי לאכול אף אם לא הניח תפילין בשחרית [לקמן סעיף לט].
- ג. יולדת תוך 30 יום ללידתה אינה צריכה להתענות, גם אם אינה מינקת, [וכן דין מפלת].

רחיצה, סיכה ונעילת מנעלים בתשעה באב

- יד. רחיצה אסורה בט' באב. אם ידיו התלכלכו מותר לרחצן. אם אינן מתנקות במים, מותר לרחצן גם בסבון.
- טו. נוטלים ידים בבוקר 3 או 4 פעמים [כל אחד ומנהגו], עד סוף קשרי אצבעות. לאחר שנטל רשאי להעבירן על עיניו. שטיפת פה וצחצוח שיניים הותרו רק במקום צער גדול, ויטה ראשו למטה שלא יבלע מים.
- טז. מותר לרחוץ תינוק שהתלכלך, אך לא לעשות לו אמבטיה, משום שאסור להכניס אצבע למים.
- יז. מי שעשה צרכיו, מותר ליטול ידיו עד קשרי אצבעותיו. הנוהג ליטול ג' פעמים מותר גם בט' באב.
- יח. אשה המבשלת רשאית לרחוץ מאכלים או להדיח כלים. אם אפשר תרחץ בצונן ותשתמש בכפפות.
- יט. חולה או קטן, האוכלים פת נוטלים ידיהם לסעודה כרגיל עד הפרק, וכן עושה כהן העולה לדוכן.
- כ. אסור להשתמש בדאודורנט כדי למנוע זיעה, משום שנחשב כ'סיכה'.

- כא. אסור לסוך בשמן או סבון אפילו מקצת גופו ובכלל זה נאסר איפור נשים, אך מותר לצורך רפואה, כגון משחה או קרם על פצע. וכן מותר למרוח שפתון על שפתים יבשות שהתבקעו או משחה כנגד יתושים.
- כב. אסור לנעול נעליים מעור, גם אם רק מחופים בעור. נעליים מגומי או בד, אף שמגינות על הרגלים ועשויות בצורת מנעל מותר. יש שלא נועלים אפילו נעלי גומי, אלא הולכים בגרביים בלבד.
- כג. מחנכים את הקטנים שלא לנעול נעלי עור. כיום שמצוי להשיג נעלים שאינם מעור, יש להקפיד שגם קטן [אפילו פחות מגיל חינוך] לא ינעל נעלי עור.
- כד. הקונה נעליים מיוחדות לתשעה באב יכול לחדשם בתשעה באב, וראוי שיחדשם לפני כן.

לימוד תורה בתשעה באב

- כה. אסור ללמוד תורה בט' באב, משום שכתוב 'פקודי ה' ישרים משמחי לב'. מותר ללמוד את אגדות החורבן במסכת גיטין (נה ע"ב - נח ע"א), וכן מסכת מועד קטן [יג ע"ב - כט ע"א] וסוף תענית [כח ע"ב - ל ע"ב].
- כו. מותר לקרוא בספר יוסיפון וכן באיכה, מדרש איכה ומפרשיה ובדברים הרעים שבירמיה (בפסוקי נחמה צריך לדלג), באיוב ומפרשיו, וכן מותר ללמוד דיני אבילות.
- כז. אין אומרים תהילים בט' באב, מקילים באמירתם לאחר חצות כבקשה. לצורך חולה מותר לפני חצות.

מנהגי האבילות בתשעה באב

- כח. נוהגים לשבת על הארץ או על כסא נמוך מג' טפחים עד חצות היום. מותר לשכב על מיטה.
- כט. מותר לשבת על המדרגות המוליכות לארון הקודש, גם אם הן גבוהות מהקרקע, משום שדינם כארץ.
- ל. הנוסע ברכב / באוטובוס יכול לשבת, הואיל ואין כוונתו לנוחיות. וכן המגביה ס"ת יושב על כיסא.
- לא. זקן, חלש, מעוברת ויולדת שקשה להם הישיבה בכיסא נמוך, מותרים לשבת על כיסא רגיל.
- לב. אין להריח בשמים או טבק בט' באב. אסור לעשן, ומי שנצרך לו רשאי להקל לאחר חצות בצנעה בביתו.
- לג. בט' באב עד חצות נהגו שלא לעשות מלאכה ולא לעסוק במסחר. לאחר חצות נהגו להקל.
- לד. פתיחת מכולת אינה בכלל איסור מלאכה, אבל חנויות שאינן של מזון – אסור עד חצות.
- לה. שטיפת כלים מותרת לאחר חצות היום, ואם יש בהם צורך בט' באב אפשר לשטוף גם לפני חצות.

סדר תפילות היום

- לו. בליל תשעה באב לפני ערבית מסירים את הפרוכת מארון הקודש, ואפשר להסיטה הצידה.
- לז. בערבית לאחר שמו"ע אומר הש"ץ קדיש שלם עם תתקבל, קוראים מגילת איכה ואומרים קינות.
- לח. ממעטים האורות בליל תשעה באב, שנאמר "הושיבני במחשכים כמתי עולם".
- לט. מנהג בני אשכנז להתפלל שחרית ללא טלית ותפילין, כולל הש"ץ. [בבוקר לובשים טלית קטן ללא ברכה]. יש מבני ספרד שמתעטפים ומניחים בתפילת שחרית.
- מ. אומרים 'נחם' בתפילת מנחה בברכת 'ולירושלים עירך', ואף חולה שאינו צם אומרו [אך 'עננו' אינו אומר כלל], ויש מבני עדות המזרח שאומרים 'נחם' בכל שלוש התפילות.
- מא. הכהנים אינם עולים לדוכן בשחרית. אין אומרים 'אבינו מלכנו' ו'תחנון'.

- מב. לאחר חזרת הש"ץ מוציאים ס"ת וקוראים 3 קרואים בפרשת 'כי תוליד', וקוראים הפטרה בניגון איכה.
מג. לאחר שמחזירים ס"ת יושבין על הארץ ואומרים קינות ונוהגים לקרוא מגילת איכה, ללא ברכה.
מד. מתעטפים בטלית ותפילין בברכה לפני תפילת מנחה, ומשלימים שיר של יום ויאין כאלוקינו.
מה. בחזרת הש"ץ החזן אומר 'עננו' בשחרית ובמנחה כברכה בפני עצמה בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו'. קהל ויחיד אומרים 'עננו' רק במנחה ב'שומע תפילה'. בני ספרד אומרים 'עננו' בכל 3 התפילות.

איסור שאילת שלום

- מו. אסור לומר 'שלום', 'מה שלומך' או 'בוקר טוב' לחברו בט' באב. לעובד גוי מותר, משום שאינו אבל.
מז. מותר לברך את חברו בברכות, כדוגמת 'בהצלחה' או 'מזל טוב'. מותר לנענע ראשו לאות שלום.
מח. הדיוטות, שאינם יודעים ואומרים 'שלום', משיבים להם בשפה רפה ובכבוד ראש.
מט. לא עושים 'מי שברך' בקריאת התורה בשחרית ואין אומרים לגבאי 'ישר כח'. במנחה עושים 'מי שברך' ואומרים 'ישר כח'.

מוצאי תשעה באב

- נ. מאחר ונטילת ידיים של בוקר היתה רק עד פרקי האצבעות, לכן יש להקפיד במוצאי הצום ליטול את הידים שלוש או ארבע פעמים [כל אחד כפי מנהגו].
נא. מקדשים את הלבנה במוצאי ט' באב. יש לטעום דבר מה לפני שמקדשים את הלבנה, משום שקידוש לבנה צריך להיות בשמחה, ויחליף מנעלים.
נב. כיבוס, לבישת בגדים מכובסים, תספורת, רחיצה, ברכת 'שהחיינו' ושמיעת מוזיקה כשאר השנה מותרים לבני עדות המזרח ממוצאי הצום, ולבני אשכנז מותרים מחצות היום של י' באב.
נג. אכילת בשר ושתיית יין מותרים לבני אשכנז מ'י' אב בחצות היום, ולבני עדות המזרח מותר רק אחרי השקיעה של י' אב.

יהי רצון שיקויים בנו בקרוב הפסוק "צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי
היה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמגדים טובים" (זכריה ח יט).

הרב חגי ולוסקי, 052-9453811

לקבלת רעיון יומי לפרשת השבוע, שיעשיר את שולחן שבת, ניתן בקישור

<https://chat.whatsapp.com/EUVR197VITp8LQMjx429Uc>

ניתן לקבל גם במייל, לאחר שליחת המילים 'רעיון', למייל office@shaalti.co.il

לרעיונות יפים על פרשיות השבוע, בקישור <https://did.li/onaOf>

